A

adab: Usul, yol, yordam, davranış kaideleri, terbiye.

adabımuaşeret: 1.Davranış bilgisi. 2.Bir toplumda benimsenerek gelenekleşmiş nezaket, terbiye, ahlak ve görgü kuralları.

âdet: 1.Alışılmış şey, herkes tarafından uyulan yol, töre, gelenek, görenek, usul, alışkanlık, huy. 2.Akıl ve sağduyu sahibi kişilerin benimseyip tekrarladıkları alışkanlıklar. 3.Akla ve düşünceye dayanmaksızın tekrar edilegelen olay, durum ve davranış.

adalet: 1.Doğruluk, eşitlik, denklik, aşırılıktan uzak ve dengeli olma, her şeye hakkını verme. 2.Bir işi yerli yerine koyma, hak sahibine hakkını verme, hak ve hukuka uygunluk. Her şeyin olması gerektiği yerde bulunması, insaf. 3.Dinen zararlı olan şeylerden kaçınmak suretiyle hak olan yolda dosdoğru bir biçimde devam etme. 4.Kanunları eşitlik ilkesine göre uygulama, herkesin kanun karşısında eşit tutulmasını sağlama. 5. Dengeli bir kişilik ve ahlaka sahip olma, aşırılıktan uzaklaşıp her şeye hakkını verme. 6.Allah'ın yaratmış olduğu evrende onun istekleri doğrultusunda hareket etme.

adn: 1.Cennetin en yüksek derecelerinden biri. 2.Peygamberlerin, şehitlerin, iyi işler yapan doğru kulların gidecekleri cennet.

afet: Bela, hastalık, kusur, büyük felaket, musibet, hastalıkların dokularda yaptığı bozukluk, kıran. "İlmin afeti unutmaktır." Hadis-i Şerif İnsan müdahalesi olmadan meydana gelen deprem, sel, fırtına vb. musibet ve zararlar.

ahd: Söz, sözleşmek, anlaşmak, bir söz üzerine yemin etmek.

ahlak: 1.Huylar, mizaçlar, karakterler, tabiatlar. 2.İnsanın yaratılışından gelen özellikleri ile insanların iyiliğini ve mutluluğunu hedef alan kuralların hayata geçirilmesi ile kazanılan iyi ve güzel davranışlar. 3.İnsanın, iyi veya kötü olarak vasıflandırmaya yol açan manevi nitelikleri, huyları ve bunların etkisiyle ortaya koyduğu iradeli davranışlarının bütünü. 4.Ahlaki konularla ilgili bilim dalı.

ahlak-ı hamide: Beğenilen, güzel ahlak.

ahlak-ı zemime: Beğenilmeyen, kötü ahlak.

ahiret: 1.Dünya hayatını takip eden hayatın adı. 2.Dünya hayatındaki amellerin -söz, davranış ve eylemlerin- sonuçlarının alınacağı ve değerlendirileceği zaman.

ahsen-i takvim: En güzel şekilde yaratılmış.

âkıbet: Bir iş veya durumun sonu, sonuç.

akîka: 1.İnsan ve hayvan yavrularının ana rahmindeyken başında biten tüyler, yeni doğan çocuğun başındaki saç. 2.Yeni doğan çocuk nedeniyle Allah'a şükür olarak doğumunun yedinci gününde kesilen kurban. Çocuğa, doğumunun yedinci gününde ad konulur ve saçları tıraş edilir. Kesilen saçlarının ağırlığınca fakirlere altın veya gümüş cinsinden sadaka verilir.

akit: Anlaşma, sözleşme.

akl-ı selim: Sağlam, doğru akıl.

alışılagelen: Yapılması alışkanlık hâline gelmiş iş, sıradanlık, çeşitlilik göstermeyen, alışılagelmiş düzen içinde yapılan.

amel: 1.Yapılan iş, eylem, fiil. 2.Çalışma, didinme, davranış, uygulama. 3.Bir kural veya dinî emrin yerine getirilmesi. 4.Dünya ve ahirette ceza veya mükâfat konusu olan her türlü iş ve davranış. 5.Bir niyete ve amaca bağlı olarak yapılan iş.

amel Defteri: İnsanların dünyadaki iyi ve kötü

davranışlarının Kirâmen Kâtibîn adlı melek tarafından yazılan belgesi.

anayasa: 1.Bir devletin yönetim biçimini belirten, yasama, yürütme, yargılama güçlerinin nasıl kullanılacağını gösteren, yurttaşların kamu haklarını bildiren temel yasa, kanunuesasi. 2.mec. Temel, esas.

arafat: Haccın farzlarından olan vakfenin yapıldığı, Mekke'nin doğusunda bulunan yer.

arefe Günü: Kurban Bayramından bir önceki gün.

arş: 1.Taht, çardak, cumba, çatı, dam, tavan, kubbe. 2.Hükümranlık, şan, şeref. 3.Bütün âlemi kuşatan, nasıl olduğunun bilinmesi insan aklının dışında kalan ve sadece Allah tarafından bilinen şey. 4.Allah'ın gücünün ve büyüklüğünün en açık biçimde görüldüğü dokuzuncu kat gök. 5.Allah'ın yaratmış olduğu bütün varlıklar üzerindeki kudret, hükümranlık, egemenlik ve iktidarı.

aşikâr: Açık, apaçık, meydanda olan.

ayet: 1.İz, belirti, nişan, eser, açık alamet, işaret, delil, kesin kanıt, ibret. 2.Allah'ın varlığına ve birliğine işaret eden her şey. 3.Peygamberlerin Allah tarafından gönderildiğini ortaya koyan mucizeler. 4.Surelerin içinde yer alan, başından ve sonundan özel işaretlerle ayrılan bir veya birkaç cümleden oluşan ilahî söz.

ayıp: 1.Eksiklik, noksanlık, kusur. 2.Utanılacak şey, utanç veren söz ve davranış. 3.Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan utanılacak durum ve davranış.

azat: 1.Serbest bırakma. 2.Özgür, hür. 3.Köle veya cariyeyi hürriyetine kavuşturma. 4.Dünya ve dünya ile ilgili bütün bağlardan kurtulma, manevi özgürlüğüne kavuşma.

B-C-D

bağışlamak: 1.Bir mal veya hakkı karşılık beklemeden birine vermek, teberru etmek. 2.Herhangi bir kötü davranış için ceza vermekten vazgeçmek, affetmek. 3.Görevden çekmek, almak. 4.Hoş görmek.

beyan: Bir şeyin açıklığa kavuşması, anlatma, bildirme, açıklama.

biat: Bağlılığını, itimadını bildirmek. Birisinin hakemliğini veya hükümranlığını kabul etmek. Bağlılığını alenen izhar etmek, oy vermek.

birr: İyilik ve hayrın her çeşidi; ihsan, zekât, yardım, lütuf, güzel geçinme, olgunluk, doğruluk.

buğz: 1. Çekememe, istememe, incitme. 2.Birisi hakkında gizli ve kalbi düşmanlık hissetme, kin, husûmet.

bühtan: 1.İftira, suçlama. 2.Yalan söyleme, uydurma.

büyü: 1.Sihir. 2.Tabiat kanunlarına aykırı sonuçlar elde etmek iddiasında olanların başvurdukları gizli işlem ve davranışlar.

cami: 1.Toplayan, bir araya getiren, toplayıcı, kaplayan, içine alan. 2.Mabet, mescit. 3.İçinde cuma namazı kılınabilen büyük mescit. 4.Müslümanlar'ın ibadet amacıyla toplandıkları, dini eğitimin gerektirdiği her türlü konunun konuşulup çözüm arandığı yer. 5.Hz. Peygamber'in (s.a.v.) çeşitli konulardaki hadislerini bir araya getiren kitaplar.

cebânet: Korkaklık, ürkeklik. Korkulmayacak şeylerden bile korkmak.

cehennem: 1.Ateş, ateş çukuru, derin hendek. 2.Çok sıcak, çok sıkıntılı yer. 3.İnanılması gereken şeylere inanmayan ya da inandığı hâlde inanmayanların hayatını sürdüren ve günahı affedilmeyen insanların ahiret âleminde cezalandırılacakları yer.

cemaat: 1.Topluluk, insan kalabalığı. 2.Aynı düşünce etrafında bir araya gelen topluluk. 3.Bir dinden veya bir soydan olanların hepsi. 4.Müslümanlığın din kardeşliği esasına dayalı olarak sevgi ve saygı temelli gerçekleştirilmesini istediği birlik, beraberlik. 5.Namaz kılmak için bir araya gelen ve imama uyan topluluk. İslam dini beş vakit namazın camide cemaatle kılınmasını teşvik etmiştir. Cemaat, cuma ve bayram namazının şartlarındandır. 6.Bir ülkede yaşayan dinî azınlık.

cemerat: Hac ibadeti yapılırken Mina'da şeytan taşlanan yerler.

cennet: 1.Bahçe, çok güzel ve ferahlık veren yer; meyvelik, ağaçların, suların ve gölgelerin bol olduğu yer; uçmak. 2.Günahsız, günahları affedilen ya da günahlarının cezasını cehennemde çekmiş olan mü'minlerin, içerisinde sonsuza dek kalacakları yer.

ceza: 1.Bir şeyin bedeli ve tam karşılığı. 2.Mükâfat, ödül. 3.Yaptırım. 4.Bir şeyin hem iyi hem de kötü karşılığı. Türkçede sadece suçluya ve kötü davranışlarda bulunanlara uygulanan maddi ve manevi yaptırımlar ceza olarak nitelenir. 5.Uygun görülmeyen tepki ve davranışları önlemek için üzüntü, sıkıntıve acı veren uygulama.

dalâlet: 1.İman ve İslamiyet'ten ayrılmak. 2.Hak ve hakikatten, doğru yoldan sapmak. Allah'a isyankâr olmak. Şaşkınlık.

din: 1.Âdet, yol, gidişat. 2.Ceza, mükâfat, hesap, ceza ve mükâfatın karşılığının verildiği gün. 3.Galip gelmek, hâkimiyet. 4.Bir ülkede uygulanan kanun ve kurallar. 5.Boyun eğme, kulluk, itaat.

dua: 1.Çağırma, seslenme. 2.Yalvarma, yakarma. 3.İbadet. 4.Dileme, yardım isteğinde bulunma. 5.İbadet ve yakarma amacıyla okunan dinî metin. 6.İnsanın, Allah'ın yüceliği ve büyüklüğü karşısında kendi zayıflığını kavrayıp ona yalvarması, şükretmesi, onu övmesi ve Allah'la (c.c.) her an beraber olduğunun bir göstergesi olarak onunla iletişim kurma eylemi.

E-F-G

ecel: 1.Süre, belirlenmiş vakit. 2.Ölüm için belirlenen ve takdir edilen zaman. 3.Hayatın son bulması, ölüm vaktinin gelmesi.

edâ: Dinî ya da hukuki bir görevin yerine getirilmesi.

edeb: Terbiye. Söz ve davranış ile insanlara güzel muamelede bulunmak.

ehliyet: 1.Yeterlilik, elverişlilik, liyakat. 2.Allah'ın "yapınız" ya da "yapmayınız" şeklindeki isteklerine muhatap olma hâli. 3.Kişinin hukuki haklardan yararlanmaya ve bu hakları kullanmaya elverişli olması. 4.Allah'ın koymuş olduğu dinî, hukuki emir ve yasaklarla yükümlü olma durumu, mükellefiyet. 5.Delilik, bunama, kölelik, çocukluk, bayılma, uyku ve unutma gibi durumlarda ehliyet eksikliği meydana geldiği için dinî ve hukuki yükümlülüklerden bazıları düşer.

ekoloji: 1.Canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerini tek tek veya birlikte inceleyen bilim dalı 2.Çevre bilimi.

ensar: 1.Yardım edenler, koruyanlar, destekleyenler, himaye edenler. 2.Hicret sırasında Hz. Peygamber'e (s.a.v.) ve Mekke'den Medine'ye göç eden diğer Müslümanlar'a kucak açıp onları misafr eden; beslenme, barınma ihtiyaçlarını gideren ve farklı bir ortamda yeni bir yaşamın kurulabilmesinde onlara yardımcı olan ve sahip oldukları her şeyi onlarla paylaşan Medineli Müslümanlar.

esfel-i safilîn: Sefillerin en sefili. Cehennem'in en aşağı tabakasındakiler.

evren: Gök varlıklarının bütünü, kâinat, cihan, âlem, kozmos.

ezan: Her gün kılınması farz olan namazların ve Cuma namazının vaktinin geldiğini Müslümanlar'a duyurmak için okunan ve sözleri Hz. Peygamber'in sünneti ile belirlenen namaza çağrı sözleri.

farz: 1.Belirleme, tayin ve takdir etme, karar verme. 2.İslam dininde mükelleflerden yapılması kesinlikle istenen ve terk edilmesi günah olan filler, emirler.

fâcir: Haktan sapan. Haram ve günaha dalmış kötü insan. Günah işleyen.

farz-ı Ayn: Dinen sorumlu sayılan kimselerin her birinin ayrı ayrı yapması zorunlu olan fiiller, emirler.

farz-ı kifaye: Dinen sorumlu sayılan kimselerden bazılarının yapmalarıyla diğerlerinden sorumluluk kalkan filler, emirler.

fazilet: Erdem, güzel ahlak.

fedakâr: Her türlü zahmetlere göğüs gererek sebat eden, özverili kimse.

felaket: 1.Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, yıkım, bela. 2.Yıkım.

fıtrat: 1.Yokken var etme, yaratma. 2.İnsanın yaratılıştan sahip olduğu fziki özellikler. 3.İnsanın doğuştan sahip olduğu ahlak, huy, karakter, tabiat.

fidye: Geçerli bir nedenden dolayı ibadetlerde meydana gelen bir eksikliğe karşılık olarak verilen mal, para.

fitne: İnsanın akıl ve kalbini doğrudan doğruya, hak ve hakikatten saptıracak şey.

furkan: Hak ile bâtılı birbirinden ayıran. İyi ile kötüyü, doğru ile yanlışı fark edip ayıran.

gayp: 1.Göz önünde olmayan, gözle görülmeyen, gizli olan, hazırda olmayan. 2.Akıl ve duyular yoluyla hakkında bilgi edinilemeyen varlık alanı. 3.Henüz içinde yaşanılmayan gelecek zaman ve gelecek zaman içerisinde meydana gelecek olaylar. 4.Öldükten sonra dirilme, cennet, cehennem, hesap günü gibi insanın duyu organları ve akıllarıyla haklarında bilgi edinemeyecekleri âlem.

gelenek: Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, anane.

gıybet: 1.Dedikodu, çekiştirme, yerme, kötü sözlerle anma. 2.Kendimiz hakkında söylendiğinde hoşlanmayacağımız bir şeyi başka bir Müslüman'ın arkasından söyleme, onu küçültücü sözlerle anma.

gözü gönlü tok olmak: Fazla para ve mal istemeyen, zorunlu ihtiyacı kadarı ile yetinen, imkânları az da olsa bunu hissettirmeyen, bu durumda dahi cömert olan.

günah:1.Suç, kabahat, hata, zulüm, israf, isyan, fesat, haram. 2.Dinin emir ve yasaklarına aykırı olarak yapılan ve bazı durumlarda işleyene dünyada yaptırım, ahirette ise azabı gerektiren söz, iş ve davranışlar.

H-I-İ

hadis: 1.Söz, haber. 2.Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sözleri, filleri ve takrirleri; sahabelerin dine aykırı olmayan söz ve davranışlarını onaması. 3.Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Kur'an-ı Kerim'den anladıklarını söz ve davranışlarıyla ifade etmesi.

hak: 1.Gerçek, doğru, gerçeğe uygun. 2.Adalet. 3.Gerek sözün, gerekse eylemin zaman ve şartlara göre nasıl söylenmesi ve yapılması gerekiyorsa öylece yerine getirilmesi. 4.Bir iş ve emeğin maddi veya manevi karşılığı.

hamd: 1.İyilik, güzellik, üstünlük ve erdemlilikle niteleme, övme, ululama, yüceltme. 2.Al-

lah'a (c.c.) teşekkür, şükran. 3.Bütün övgü çeşitlerini içeren sevgi ve saygıyla Allah'a yapılan şükür.

haram: 1.Dince yasak edilmiş, din kurallarına aykırı olan. 2.Dinen sorumluluk çağına ulaşmış olan herkese, Allah'ın yapılmasını kesin olarak yasakladığı söz ve davranış.

haset: 1.Kıskançlık, çekememezlik. 2.Başkasının elinde bulunan maddi ve manevi imkânların kendisine verilmesi ve kıskanılan kişinin bu imkânları kaybetmesi için kalpte bulunan temenni ve istek.

haslet: 1.Huy, ahlak. 2.Yaratılıştan olan tabiat.

haya: Utanma, edeb.

havf: Korku, kaygı, endişe.

hayır: 1.Servet, mal. 2.İbadet. 3.Dinin ve aklın yapılmasını iyi ve güzel gördüğü, kişinin sadece Allah'ın rızasını gözeterek yaptığı iş, amel.

hayız: Kadınların ay hâli, âdet görmesi, aybaşı.

haysiyet: İtibar, şeref, kıymet, derece.

helal: 1.Dinî bakımdan kullanılmasına, yapılmasına, söylenmesine, yenilip içilmesine izin verilen şey. 2.Dinin haram kılmadığı yollardan elde edilen kazanç.

hılfu'l-fudul: Erdemliler topluluğu.

hırs: Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku.

hıyanet: 1.Hainlik, vefasızlık. 2.Güveni kötüye kullanmak, sözünde durmamak.

hidayet: 1.Doğru yolu gösterme, doğru yolu bulma, rehberlik yapma, irşat etme. 2.Allah'ın, kişiye dünya ve ahirette huzurun kaynağı olan ve onu sürekli mutlu edecek yolu göstermesi.

hikmet: 1.Bilgelik. 2.Akıl, söz ve davranıştaki uygunluk. Herkesin bilmediği gizli sebep.

hukuk: 1.Toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünü. 2.Yasaların ceza ile ilgili olmayıp alacak verecek vb. davaları ilgilendiren bölümü.

husumet: Düşmanlık.

hutbe: 1.Bir topluluk karşısında yapılan etkileyici konuşma, nutuk, hitabet. 2.Cuma ve bayram namazları başta olmak üzere bazı ibadet ve törenlerin yerine getirilmesi esnasında topluluğa karşı yapılan konuşma.

huzur: 1.Hazır bulunma, var olma. 2.Gönül rahatlığı, sükûnet. 3.Haklıya hakkını verip suçluyu da işlediği suça denk bir ceza ile cezalandırma.

ibadet: 1.Boyun eğme, itaat etme, saygı duyma. 2.Kulluk etme, tapınma. 3.Ululama, övme, yüceltme. 4.Allah'ın insanlara emrettiği ve insanların da Allah'a karşı yapmakla yükümlü oldukları tüm davranışlar.

iffet:1.Haramdan uzak durma, kötü söz ve işlerden kaçınma. 2.Yeme, içme ve diğer bedeni hazlar konusunda ölçülü olma, aşırı istekleri bastırıp dinin ve aklın buyruğu altına sokmak suretiyle kazanılan erdem. 3.Cinsel konularda ahlak kurallarına bağlı kalarak insanın namusunu, şerefni ve haysiyetini koruması. 4.Gözü ve gönlü tok olma durumu.

ifrat: Herhangi bir konuda çok ileri gitme, ölçüyü aşma, aşırı davranma, taşkınlık, tefrit karşıtı.

iftira: 1.Yalan uydurma, birine haksız ve asılsız yere suç yükleme, bühtan etme. 2.Bir kimseye asılsız olarak haksız bir şekilde suç, günah yahut kusur sayılan bir söz, nitelik veya davranış isnat ederek onun onur ve kişiliğiyle oynama. 3.Allah'tan başka tanrılar edinerek şirk koşma, Allah'ı zatına layık olmayan isim ve sıfatlarla niteleme.

iftitah tekbiri: 1. Başlangıç tekbiri, tahrim tek-

biri. 2. İnsanlar arasındaki iletişimi zedeleyen, engelleyen ve toplumdaki dayanışmayı bozan sözleri bir kişiden başka bir kişiye taşıma.

ihlas: 1.Samimiyet, içtenlik, kalbî ve karşılıksız sevgi, samimi bağlılık, doğruluk, temizlik, saflık, gösterişsizlik, riyanın karşıtı. 2.Tutum ve davranışlarda sadece Allah'ın hoşnutluğunu gözetme, sözün öze uyması, riyakâr ve iki yüzlülükten uzak olma. 3.İnsanın bütün davranışlarında, sözlerinde, inançlarında ve ibadetlerinde yalnızca Allah'ın rızasını gözetmesi.

ihsan: 1.İyilik etme, iyi ve güzel davranma, güzel yapma, bağışlama, bağışta bulunma, ikram etme. "İnsanlar, işlerini ihsanla yapmalarına göre değer kazanırlar." Hz. Ali 2.İnsanın, kendisini Allah'ın huzurunda olduğunu hissetmeye çalışarak ve O'nu görüyormuş gibi ibadetlerini yerine getirmesi.

ikram: 1.Konuğu ağırlama. 2.Bir şeyi armağan olarak verme, sunma. 3.Alışverişte satıcının alıcıya yaptığı indirim. 4.Sunulan şey.

ilkel: 1.İlk durumunda kalmış olan, gelişmesinin başında bulunan, iptidai, primitif. 2.Basit, karmaşık olmayan. 3. Eğitimsiz, kültürsüz.

iman: 1.İnanma, tasdik etme. 2.Kişinin Allah'ın varlığını, birliğini, sıfatlarını, peygamberlerini, ahiret gününü ve bunlardan başka iman edilmesi gereken şeyleri kalp ile tasdik edip dil ile söylemesi.

imsak: Oruca başlama zamanı, tan yerinin ağarması; bununla yatsı namazının vakti çıkmış sabah namazının vakti girmiş olur.

infak: Nafaka verme, besleme, geçindirme. Dinî bir terim olarak, Allah'ın hoşnutluğunu kazanma amacıyla kişinin kendi servetinden harcamada bulunması, ihtiyaç sahiplerine aynî ve nakdî yardım etmesi demektir.

inkâr: 1.Gizleme, saklama. 2.Reddetme, tanımama, inanmama, kabul ve tasdik etmeme. 3.Allah'ın varlığını ve birliğini, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğini kabul etmeme.

israf: Saçıp savurma, harcamalarda orta yoldan sapma, ölçüyü aşma ve aşırılık yapmak suretiyle sahip olduğu nimetleri gereksiz yere tüketme.

istinşak: Abdest ve gusülde buruna su çekip iyice temizleme.

irade: Bir davranışı tercih edip gerçekleştirme gücü.

itidal: Orta olma, aşırı olmama hâli, ölçülülük.

iyilik: 1.İyi olma durumu, salah. 2.Karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan, inayet. 3.Yarar veya elverişlilik, nimet.

izzet: Büyüklük, yücelik, ululuk.

K

kâfir: 1.Hakk'ı tanımayan, bilmeyen. 2.Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan.

kâinat: 1.Evren. 2.Dünya.

kamet: 1.Gerek tek olarak gerekse cemaatle namaz kılarken farz namazların öncesinde "hayye ale'l-felah"tan sonra 'namaz ibadeti başlamak üzeredir.' anlamına gelen "kad kameti's-salah" cümlesinin ezana eklenip okunması. 2.Kamet, farz olan namazların sünnetlerindendir. Kamet getirilirken ayakta durulur ve kıbleye dönülür. Vitir, bayram, teravih ve nafle namazlar için kamet gerekmez. Erkekler, tek başlarına veya cemaatle namaz kılarken kamet getirirler.

kıyamet: 1.Kalkma, doğrulma, dikilme, ayaklanma, dirilme. 2.Evrende bulunan her şeyin yok olmasıyla, ölen tüm insanların yaptıklarının hesabını vermek üzere diriltilecekleri zaman. 3.Dünyanın bağlı olduğu kozmik sistemde meydana gelecek değişimin ardından

ölülerin diriltilmesiyle başlayıp ebedîyen devam edecek olan âlem, ceza günü.

keder: Üzüntü, tasa.

kefâret: Dinen belirli yasakların ihlâli durumunda yapılması istenilen malî ya da bedenî ibadet.

kibir: Büyüklenmek, kendini üstün görmek, böbürlenmek.

köle: 1.Esir, tutsak, bende. 2.Hukuki, iktisadi ve sosyal bakımdan özgür insanlara göre daha aşağı bir statüde bulunan kişilere verilen addır.

kul: 1.Allah'a (c.c.) göre insan. 2.Allah'a (c.c.) içtenlikle ibadet eden.

kulluk: 1.Kul olma durumu, ubudiyet. 2.Kulun yaptığı iş.

kusur: 1.Eksiklik, noksan, nakısa. 2.Özür. 3.Bilerek veya bilmeyerek bir işi gereği gibi yapmama. 4.Elverişsiz durum.

kutsal: 1.Güçlü bir dinî saygı uyandıran veya uyandırması gereken, kutsi, mukaddes. 2.Tapınılacak veya yolunda can verilecek derecede sevilen.3. Kanunları eşitlik ilkesine göre uygulama, herkesin kanun karşısında eşit tutulmasını sağlama.

külfet: Yük, zorluk, sıkıntı.

M-N-Ö

mahlûkat: Yaratılmış şeyler, canlılar.

makbul: Beğenilen, hoşa giden, yürürlükte olan.

manevi: Görülmeyen, duyularla sezilebilen, soyut, ruhani, tinsel.

maruf: 1.Herkesçe bilinen, tanınan, ünlü, aşina olunan. 2.Kur'an-ı Kerim ve sünnete uygun olan, dinin ve aklın güzel gördüğü (her şey).

masum: 1.Suçsuz, günahsız, kabahatsiz, korunmuş. 2.Peygamberlerin kasıtlı olarak günah işlemekten uzak olmaları hâli.

masumiyet: 1.Masumluk. 2.Günahsızlık.

mecusî: Mecus dininden olan kimse, ateşe tapıcılık.

meleke: Tekrarlama sonucu kazanılan yatkınlık, alışkanlık.

menasik: İbadet edecek yerler. İbadet ederken lüzum eden usul, yol ve tarz.

merhamet: 1.Şefkat gösterme, acıma, yumuşak huylu olma. 2. Affetme, bağışlama, iyilik etme.

mesaj: 1.Bir devlet büyüğünün, bir sorumlunun belirli bir olay veya durum dolayısıyla ilgililere gönderdiği bildiri. 2.İleti. 3.Yazı veya sözle anlatılması amaçlanan duygu, düşünce.

meşru: Doğru olan, haram ve yanlış olmayan.

meyil: 1. eğiklik, eğim, akıntı. 2. eğilim, temayül. 3. ilgi, gönül verme.

mikat: Hac ve umre ibadeti için ihrama girilecek yer ve zaman.

minber: Camilerde imamın hutbe okuduğu yer.

mizaç: Huy, yaratılış, tabiat, karakter.

model: Örnek olmaya değer kimse veya şey, örnek.

mucize: 1.İnsanın benzerini yapmaktan aciz kaldığı, alışılagelmiş şeylere aykırı olan, olağanüstü işler. 2.Peygamberlerin kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla gösterdikleri olağanüstü olaylar. Mucize göstermek Allah'ın iznine bağlı olarak peygamberler tarafından gerçekleştirilir.

muhacir: 1.Göç eden, hicret eden, yerleşmek

üzere yurdundan başka bir yere giden kimse. 2.İslam dinini Kur'an-ı Kerim'in emrettiği gibi yaşamak, Kureyş kabilesinin her türlü baskısından kurtulmak ve din, can, namus, akıl ve soy emniyetini sağlayıp her türlü tehlikeden korunmak amacıyla Mekke'den Medine'ye göç eden Hz. Muhammed (s.a.v.) ve arkadaşları.

muhtaç: 1.Bir şeye gereksinim duyan. 2.Yoksul, fakir (kimse). 3.Bakmaya mecbur olduğu aile bireylerini veya kendisini geçindirmeye yetecek geliri, malı, kazancı bulunmayan.

muhteris: Hırslı kimse.

musafaha: 1.El sıkışmak, tokalaşmak. 2.Muhabbeti, arkadaşlığı izhar etmek.

mushaf: 1.Kur'an-ı Kerim'in adlarından biri. 2.Hz. Peygamber'e gelmiş olan vahiylerin tümünün iki kapak arasına konulmuş olan biçimi. 3.Fatiha Suresi'nden Nas Suresi'ne kadar tüm Kur'an surelerinin iki kapak arasına girmiş biçimi.

musibet: Ansızın gelen bela, sıkıntı, hoşlanılmayan şeyler.

mü'min: 1.İnanan, iman eden, gönülden bağlanan, güven veren, güvene kavuşturan kimse. 2.Allah (c.c.) katından peygamberleri aracılığı ile gelen her şeyi, tereddütsüz olarak doğrulayan ve kabul eden kişi.

müflis: 1.Elindeki malı borçlarını karşılamayan veya borçlarına karşılık elinde hiç malı olmayan; borcu malından, gideri gelirinden fazla olan kimse. 2.Dünyada elde etmiş olduğu sevap ve iyiliklerin ahiret günündeki hesaplaşma sonucunda, haksızlık yaptığı kimselere verilmesiyle kendisine hiçbir sevap kalmayan ve bunun sonunda azabı hak edecek kimse.

mükellef: Akli dengesi yerinde, ergenlik çağına ulaşmış, dinin emir ve yasakları karşısında sorumlu bulunanlar.

müsrif: 1.Saçıp savuran, savurgan, harcamada ölçüyü kaçıran, tutumsuz kimse. 2.Aşırıyagiden,dengeyi bozan.

müstehab: Farz ve vacibin dışında sevap olan iş, nafile, mendub.

müşfik: Şefkatli, merhametli, acıyan.

necdet: Kahramanlık, yiğitlik, efelik.

necis: Dinen pis sayılan nesne.

nefis: Can, öz varlık. Ruh, hayat, asıl.

nefs: Öz varlık, kişilik, ruh.

nesil: 1.Kuşak. 2.Aynı çağda yaşayan ve hemen hemen aynı yaşta bulunan kimselerin tümü.

nemime: Söz getirip götürme, kovculuk yapma, arabozuculuk, münafıklık.

nifak: Geçimsizlik, anlaşmazlık, ara bozuculuk.

nifas: Kadınların doğum yapmaları sebebiyle rahimlerinden gelen kana bağlı olarak ortaya çıkan durum, lohusalık.

nimet: 1.İyilik, mutluluk, bağış, ihsan. 2.Hayırlı mal, servet, varlık, yiyecek, içecek gibi şeyler. 3.Ekmek. 4.Allah (c.c.) tarafından insanlara iman başta olmak üzere her çeşit iyiliğin verilmesi ve her çeşit zararın uzaklaştırılması.

örf : 1.Güzel ve iyi iş, iyilik, ihsan. 2.Aklın ve dinin iyi ve güzel bulduğu, akıl tarafından reddedilmeyen güzel şeyler. 3.Toplumun alışkanlık hâline getirdiği söz veya davranış olarak sürdürdüğü durumlar.

özgürlük: 1.Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbestî. 2.Her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu, hürriyet.

P-R-S

reca: 1.İnsanın, olmasını istediği şeyleri umması, arzu etmesi. 2.Mü'minlerin günahlarının affedilip cennete gireceklerine dair Allah'a karşı besledikleri duygu, hüsnüzan, Allah'ın bağış ve affını umma.

rekât: Namazın, ayakta durma, rükû ve iki secdenin tamamlanmasıyla oluşan bölümü.

revatip namazları: Beş vakit namazın farzından önce veya sonra kılınan nafle namazlar.

rezilet: Kötülük, aşağılık, kötü ahlaki özellikler.

rıza: Hoşnutluk, memnunluk.

rızık: 1.Kendisinden faydalanılan her şey. 2.İnsan ve diğer canlıların beslenip yaşayabilmeleri için yedikleri ve içtikleri her şey. 3.Allah'ın (c.c.) tüm canlılara kendi katından verdiği yenilen, içilen, giyilen ve maddi manevi yararlanılan mallar, çocuklar, eşler, ilim ve iman gibi şeylerin hepsi.

ribâ: Faiz, haram kazanç.

riya: Allah (c.c) rızası için yapılması gereken ibadetleri, insanlara gösteriş için yapmak.

rükün: Bir ibadet veya muamelenin varlığı kendisine bağlı olan esaslar.

sabır: 1.Tutma, engelleme, direnç gösterme, kararlılık, cesaretli olma, acele etmeme. 2.Hoşa gitmeyen olaylar, nefse ağır gelen şeyler ve insanı zorlayan durumlar karşısında ruhsal dengeyi bozmamak için, dünya ve ahiret yararlarını düşünerek insanın kalbinde yer tutan sükûnet ve dayanma kuvveti, Allah'a sığınıp güvenerek bela ve felaketlere direnç gösterme. 3. İnsanın, arzu ve isteklerini kontrol altına alması.

sadaka: 1.Allah (c.c.) yolunda harcama, Allah (c.c.) rızası için fakirlere yapılan karşılıksız yardım ve her türlü iyilik. 2.Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak için fakirlere ve her türlü ihtiyaç sahibine mülkiyeti onlara ait olmak üzere verilen mal, para.

sadâkat: Dostluk, vefalılık, içten bağlılık, doğruluk, yürek doğruluğu.

saf: Cemaatle namaz kılan mü'minlerin imamın arkasında kıbleye paralel olarak yaptıkları düzgün sıralardan her biri.

sahabe: 1.Arkadaş, dost, veli. 2.Hz. Peygamber zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamberi çok kısa bir süre olsa da görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse.

sahâvet: Cömertlik, el açıklığı.

salâtüsselam: 1.'Allah'ın rahmeti ve bereketi, Hz. Muhammed'in, ailesinin ve ona iman edenlerin üzerine olsun.' anlamında 'Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed' biçimindeki dua cümlesi. Salâtüselama, salavatışerife veya salâtışerife de denir. En yaygın olanları: "Sallellahu aleyhi vesellem", "Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed" "Allahümme salli alâ seyyidina Muhammedin ve alâ âlihi vesahbihi vesellim" ve "Salli-Barik" dualarıdır.

salih amel: 1.İyi, güzel, yararlı iş ve davranış. 2.Dayanaklarını Kur'an-ı Kerim ve sünnetten alan, insanın imanını güçlendirmek için niyetli olarak yapılan tüm güzel davranışlar, inançlar, ibadetler ve insanlığın faydas0ına yapılan işler.

sefahat: 1.Zevk ve eğlenceye aşırı derecede düşkünlük. 2.Har vurup harman savurma.

senâ: Övme, medh.

sevap: 1.Bir şeyin karşılığını verme, ödeme, mükâfat, ecir. 2.Allah'ın (c.c.) rızasına uygun iş ve davranışın karşılığı, ilahî ödül. 3.Kişinin iman, ibadet, ahlak ve tüm güzel davranışlarının karşılığı olarak Allah (c.c.) tarafından ken-

disine verilen ödül; mükâfat.

sıddîk: Pek doğru, sözünün eri. İslam âleminin ilk halifesi Hz. Ebûbekir'in lakabı.

sıla-i rahim: Akrabaları ziyaret etmek, onlarla alakayı koparmamak.

sihir: 1.Büyü, tılsım, aldatma, hile yapma, bir şeyi veya bir olayı gerçek şeklinin dışında göstерme. 2.İnsana yönelik olarak birtakım gizli güçlerin aracılığı ve yardımı ile belli bir amacı gerçekleştirmek için çeşitli biçimlerde uygulanan ve etkili olduğu kabul edilen eylem.

sûr: Kıyametin kopmasını ve kıyamet koptuktan sonra yeniden dirilmeyi duyurmak için İsrafl adlı melek tarafından üflenilecek olan bir boru.

sünnet: 1.Yol, âdet, gidişat, huy, karakter, mizaç, hâl, tavır, davranış. 2.Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Kur'an-ı Kerim'den anlamış olduğu şeyleri hayatında yaşama biçimi, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayat tarzı. 3.Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sözleri, davranışları ve sahabelerinin yapmış olduğu olumlu davranışları onaylaması. 4.Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yapmış olduğu farz ve vacibin dışındaki tavsiyeler, öğütler.

sünnetigayrimüekkede: Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından bazen yapılıp bazen yapılmayan iş, davranış ve ibadetler. Cuma namazına erken gitmek, güzel koku sürünmek, ikindi ve yatsı namazının ilk sünneti vb. gayri müekked sünnetlerdendir. Sünneti gayrimüekkedeye, sünneti zevaid de denir.

şefkat: 1.Merhamet etmek, acımak. 2.Allah'ın yarattığı canlara karşı insanda var olan acıma, merhamet etme duygusu demektir. İnsandan ki şefkat duygusunun kaynağı ilâhî rahmetttir.

şirk: 1.Denklik, ortaklık, ortak olma, eş koşma. 2.Allah'a inanmakla birlikte başka varlıkları da tanrı kabul etme.

T-U

ta'dil-i erkân: Namazda rükûyu güzelce yapma, rükûdan sonra doğrulup bir müddet bekleme, secdeleri gereği gibi yerine getirme.

taabbudî: Gerekçesi akılla kavranamayan hüküm.

taharet: Temizlik, temiz olma, temizlenme.

takva: 1.Bilinçli davranma; uyanıklık, dikkatli olma, sakınma, korunma, korkma, endişelenme, kaygılanma. 2.Allah'ı görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getirme; Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla nafileleri çokça yapma; sünnete uyma. 3.Haramları, dinen şüpheli olan durumları ve dinin kötü gördüğü şeyleri terk etme.

tâlim: 1.Öğrenme, öğretme, okutma, ders verme 2.Egzersiz.

tamahkâr: Aç gözlü, cimri.

tasadduk: Sadaka verme.

tazim: 1.Yüceltme, ululama, saygı gösterme, kıymet ve önem verme, hürmet etme. 2.Allah'a itaat edip emir ve yasaklarını yerine getirmek suretiyle ona saygı gösterme, her türlü eksiklikten Allah'ı uzak bilme ve tespih etme. 3.Peygamberlere, meleklere, sıddıklara, salihlere, âlimlere ve ana babaya hürmet etme, onların değerini bilme.

teennî: Yavaş gitme, yavaş hareket etme.

tefrit: Tersine aşırılık, ortalamanın çok arlında kalma.

tehevvür: Öfkelenme, köpürme.

terbiye: 1.Edeplendirme, eğitme, eğitim verme, yetiştirme, yetenekleri geliştirme, davranışları kontrol etme. 2.Allah'ın "Rab" isminin bir gereği olarak, tüm varlıkların var olmala-

rından ölümlerine kadar, her türlü durumlarıyla ilgili kurallar koyması ve insanları vahiy göndermek suretiyle eğitip geliştirmesi ve mükemmel bir insan hâline gelmeleri için onları yetiştirmesi.

teslimiyet: Teslim olma, boyun eğme.

tevbe: 1.Günahlardan dolayı pişman olmak. 2.Af dilemek.

tevekkül: Allah'a teslim olmak, güvenmek, dayanmak, bağlanmak ve sığınmak anlamlarına gelmektedir.

uzuv: Organ.

ülfet: 1.Alışma, kaynaşma. 2.Görüşme, konuşma. 3.Ahbaplık, dostluk.

ümmî: Okuyup yazması olmayan, doğduğu gibi

V-Y-Z

vaat: Bir işi yerine getirmek için verilen söz.

vacip: 1.Yapılması gerekli, zorunlu olan. 2.Dince yükümlü sayılan insanların yerine getirmesi zorunlu olan işler, farz emirler. İslam hukuk bilginlerinin çoğu, vacibi farz anlamında kullanmışlardır. 3.İslam fıkhında, yapılması farz seviyesinde olmayan fakat sünnetten daha kuvvetli olan dinî hükümler; farz ile sünnet arasındaki dini emirler.

vahiy: 1.Gizli konuşma, fısıldama, ilham etme, ima ve işaret etme, ortaya çıkarma. 2.Peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahî bilgi, bu bilginin gönderiliş tarzı.

vakar: Ağırbaşlılık.

vasıf: Vasfeden, bildiren, öven.

vefa: Sözünde durma, dostluğu sürdürme.

vehm: 1.Kuruntu, yersiz korku. 2.Şüphe, tereddüt.

vicdan: 1.İç duygusu, şuur, kalpteki gizli his. 2.Hayır yapmaktan hoşlanan, kötülükten sakınan, iyiyi kötüden, hayrı şerden ayırt etmeye yardımcı olan ahlaki duygu, gizli his.

yakin: Kesin bilgi ve inanç anlamında mantık, felsefe, kelam, fıkıh ve tasavvuf terimidir.

yerhamükallah: Aksıran kişi "Elhamdülillah: Allah'a şükürler olsun." dediğinde yanında bulunan kişilerin "Allah'ın esenliği, merhameti senin üzerine olsun." anlamında söyledikleri dua cümlesi.

yoksul: Geçinmekte çok sıkıntı çeken (kimse, toplum, ülke), fakir, fukara, zengin karşıtı.lık hâline gelmiş iş, sıradanlık, çeşitlilik göstermeyen, alışılagelmiş düzen içinde yapılan.

zâhiri: Göründüğü gibi.

zillet: Hakirlik, horluk, alçaklık.

ziynet: İyi, güzel, süs, güzel olmak.

